

PHÂN HÓA SẢN PHẨM DẠY HỌC Ở MỘT LỚP HỌC TIỂU HỌC CÓ NHIỀU TRÌNH ĐỘ

Lê Thị Thu Hương*

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Trong quá trình dạy học, bài tập về nhà đóng vai trò quan trọng trong việc giúp học sinh rèn luyện kỹ năng và khắc sâu kiến thức được học, kể cả đối với học sinh bậc tiểu học. Bài tập về nhà không chỉ đơn thuần là những bài tập toán mà nên được đưa ra dưới hình thức sản phẩm dạy học. Bài báo đề cập đến vai trò của sản phẩm dạy học trong một lớp học tiểu học có nhiều trình độ và đề xuất một số gợi ý nhằm nâng cao chất lượng của sản phẩm dạy học đáp ứng trình độ nhận thức của các đối tượng học sinh.

Từ khóa: Dạy học phân hóa; bài tập về nhà; trình độ, tiểu học, sản phẩm dạy học

ĐẶT VẤN ĐỀ

Một lĩnh vực liên quan tới thực hành và làm sâu sắc kiến thức là bài tập về nhà. Đối với học sinh bậc tiểu học, mặc dù bài tập về nhà mang lại ít hiệu quả hơn so với các lớp trên nhưng từ lâu, Cooper (1989) đã nhận định: “học sinh tiểu học nên được giao bài tập về nhà mặc dù không nên trông đợi là điều đó sẽ làm tăng điểm số. Nhưng thay vào đó, bài tập về nhà giúp các em hình thành những thói quen học tốt, khuyến khích thái độ tích cực đối với trường học, và truyền đạt cho học sinh ý thức rằng việc học phải được tiến hành cả ở trường lẫn ở nhà” [1]. Chúng tôi cho rằng, trong dạy học Toán ở tiểu học, bài tập về nhà không chỉ đơn thuần là những bài toán khó hay dễ mà nên được đưa ra dưới dạng một sản phẩm dạy học.

PHÂN HÓA SẢN PHẨM DẠY HỌC

Không giống như một hoạt động thông thường thường diễn ra ngắn và chỉ tập trung vào một hoặc một vài kiến thức, kỹ năng cơ bản, sản phẩm dạy học là kết quả của một quá trình nỗ lực lâu dài. Các sản phẩm đánh giá kết quả học tập của học sinh cần giúp các em nhìn nhận lại, vận dụng và mở rộng những kiến thức đã học được trong một khoảng thời gian, ví dụ: một bài học, một chuyên đề, một chương, một kì, thậm chí là một năm học. Sản phẩm dạy học là quan trọng vì nó không chỉ thể hiện những kiến thức học sinh đã được học mà nó còn bao gồm cả những nội dung mà học sinh đã chiếm lĩnh được, làm chủ được [3]. Các sản phẩm dạy học chất lượng cao cũng là cách rất tốt để giáo viên thông

qua đó đánh giá kiến thức, kỹ năng và thái độ học tập của học sinh.

Đôi khi có những học sinh có thể thể hiện những gì các em lĩnh hội được ở sản phẩm dạy học tốt hơn nhiều so với khi các em thể hiện trên một bài viết [3]. Vì thế, trong lớp học tiểu học có nhiều trình độ, giáo viên có thể thay thế các bài viết bằng một bài tập sản phẩm phong phú hoặc kết hợp bài viết với các lựa chọn khác để có thể mở rộng phạm vi đánh giá và tạo cho học sinh cơ hội tối đa tư duy, vận dụng và thể hiện những gì các em đã được học.

Chúng tôi cho rằng một sản phẩm dạy học tốt không phải là thứ mà học sinh làm để thỏa mãn sở thích của bản thân khi kết thúc bài học. “Nó phải khiến học sinh tư duy, vận dụng, thậm chí mở rộng và phát triển những kiến thức, kỹ năng được học của mình” [3].

Khi giáo viên đã xác định rõ những kiến thức, kỹ năng mà sản phẩm dạy học phải thể hiện được, giáo viên có thể quyết định được dạng sản phẩm sẽ tiến hành. Đôi khi dạng sản phẩm dạy học được đưa ra bởi yêu cầu của chương trình (ví dụ vẽ một hình, nhận dạng hình,...) nhưng thông thường giáo viên có thể sử dụng các sản phẩm theo cách khuyến khích học sinh vận dụng kiến thức và kỹ năng được học. Giáo viên cũng có thể sử dụng sản phẩm dạy học như một cách để giúp học sinh làm quen với các hình thức biểu thị mới (ví dụ dựa vào tóm tắt để đặt đề toán rồi giải,...). Dạng sản phẩm tốt nhất là những hoạt động phù hợp với sở thích của học sinh tại một thời điểm nhất định [3].

Điều quan trọng tiếp theo là giáo viên cần xác định nội dung liên quan đến sản phẩm dạy học

*

mà giáo viên mong muốn những học sinh của mình sẽ đạt được, cách thức mà các em thực hiện để hoàn thành sản phẩm của mình và bản chất của sản phẩm đó. Học sinh có thể tham gia cùng giáo viên để bổ sung, thay đổi những yêu cầu cơ bản cho phù hợp với trình độ nhận thức và nhu cầu học tập của học sinh nhưng trách nhiệm chính vẫn thuộc về giáo viên. Bởi lẽ, “học sinh ít khi biết được làm thế nào để mở rộng tầm nhìn, phát triển năng lực của mình trong việc theo đuổi những thứ hạng cao hơn nếu không có sự giúp đỡ của người lớn hoặc những người có kinh nghiệm khác” [2].

Vì các sản phẩm dạy học yêu cầu học sinh vận dụng các kiến thức và kỹ năng cũng như tiếp tục phát triển chúng nên giáo viên cần xác định cách thức để học sinh có thể đạt được cấp độ mới trong khả năng của mình khi thực hiện các bài tập sản phẩm. Cách này cho phép học sinh có thể thành công khi hoàn thành những công việc phức tạp hơn. Giáo viên có thể cung cấp thời gian để học sinh động não tìm ra các ý tưởng khởi đầu, thảo luận về cách tiến hành nghiên cứu, tổng hợp kết quả, thiết lập và đánh giá các mục tiêu sản phẩm cá nhân,... Mục đích của những hoạt động này là giáo viên sẽ dự kiến được những gì cần thiết trong việc giúp các em phát triển năng lực của mình và con đường đi đến những mục tiêu đã đề ra.

Cuối cùng, giáo viên đưa ra các bài tập sản phẩm (bằng văn bản, bằng miệng, bằng biểu tượng, thông qua mô hình,...). Các bài tập cần chỉ rõ cho học sinh những kiến thức và kỹ năng mà các em cần thể hiện trong đó, các giai đoạn, quy trình và cả những thói quen làm việc mà các em cần đến khi tiến hành; những yêu cầu về mặt chất lượng của sản phẩm dạy học. Trong cấu trúc này, giáo viên có thể tối đa hóa lợi ích của cá nhân học sinh, phương thức làm việc, mục tiêu cá nhân,... Bí quyết để cân đối cấu trúc là cần tập trung vào việc hướng dẫn, trợ giúp học sinh và tạo ra sự tự do cần thiết để ủng hộ những tư duy mới mẻ, những ý tưởng táo bạo của các em.

Giáo viên và học sinh có thể điều chỉnh các vấn đề cơ bản của sản phẩm cho phù hợp với trình độ nhận thức và năng lực học tập của học sinh. Giáo viên cũng có thể thỏa thuận để học sinh được lựa chọn sản phẩm bằng cách cho phép các

em đề xuất sản phẩm thay thế cho sản phẩm mà giáo viên yêu cầu, miễn là sự thay thế đó vẫn đảm bảo thể hiện việc chiếm lĩnh kiến thức, kỹ năng cơ bản theo mục tiêu đánh giá của giáo viên.

Việc giáo viên hướng dẫn cho học sinh phát triển các năng lực thông qua các sản phẩm dạy học rất có ý nghĩa. Giáo viên cần khuyến khích học sinh nói lên những ý tưởng của mình, những tiến bộ, những khó khăn, cách thức giải quyết vấn đề và những điều tương tự; thể hiện rõ sự hào hứng, quan tâm của mình với những ý kiến của các em, đồng thời chỉ rõ, khuyến khích những ý tưởng hay; trao đổi về cách thức làm việc hiệu quả. Hình thành và phát triển nhân cách của mỗi cá nhân học sinh cũng như đánh giá cao cách thức tiếp cận đa dạng của một nhóm học sinh và những ý tưởng của các thành viên trong nhóm là việc làm cần thiết và có vai trò quan trọng trong quá trình dạy học.

Dưới đây chúng tôi xin đề xuất một vài gợi ý để tối đa hóa hiệu quả của các sản phẩm dạy học và giúp học sinh thành công:

1. Sử dụng các sản phẩm dạy học như là một cách để giúp học sinh nhận ra những kiến thức và kỹ năng học được ở nhà trường được vận dụng trong thực tế cuộc sống như thế nào.
2. Trao đổi với học sinh về sự cần thiết phải phát triển cả tư duy phê phán và tư duy sáng tạo. Giúp các em hình thành và phát triển niềm đam mê học tập của mình.
3. Yêu cầu học sinh sử dụng và phối kết hợp nhiều nguồn thông tin trong việc phát triển sản phẩm dạy học của họ.
4. Lên kế hoạch cơ bản và sử dụng những dữ liệu kiểm tra đầu vào khi cần thiết để điều chỉnh cho phù hợp với mức độ độc lập của học sinh.
5. Đảm bảo rằng học sinh thực sự sử dụng toàn bộ khối thời gian quy định cho công việc.
6. Hỗ trợ học sinh sử dụng các phương thức diễn đạt khác nhau, các vật liệu và kỹ thuật khác nhau.
7. Giáo viên cần đảm bảo rằng thông qua hoàn thành sản phẩm dạy học, học sinh được rèn luyện các kỹ năng được học chứ không chỉ là những kiến thức cần thiết mà sản phẩm dạy học yêu cầu.

8. Liên lạc với phụ huynh học sinh (nếu cần thiết) về thời gian biểu, các yêu cầu, những nhân tố cơ bản của sản phẩm dạy học và cho biết họ có thể giúp đỡ theo cách nào và họ không nên làm gì trong quá trình học sinh hoàn thành sản phẩm dạy học.

9. Vì mỗi học sinh đều có một cách riêng để thể hiện những kiến thức, kĩ năng thu được của mình nên giáo viên cần tạo điều kiện tốt nhất để các em được phát triển tư duy sáng tạo của mình và không đi theo một lối mòn nào.

10. Giúp học sinh sử dụng các yếu tố cấu thành (trong khi thực hiện) và những kết quả (sau khi hoàn thành) để kiểm tra và tự đánh giá dựa trên các tiêu chí đã thỏa thuận trước đó về nội dung và sản phẩm dạy học.

11. Bất cứ khi nào có thể, hãy sắp xếp cho những học sinh khác quan sát sản phẩm dạy học của bạn mình.

12. Trong khi chia sẻ các sản phẩm, hãy lưu ý rằng việc đưa ra một sản phẩm dạy học trước cả lớp có thể rất tốn thời gian, thậm chí không gây được hứng thú từ phía học sinh trừ khi các em đã được rèn luyện cách thức thuyết trình hiệu quả. Việc sử dụng các nhóm chia sẻ, cá nhân thuyết trình trước nhóm sẽ hiệu quả hơn rất nhiều.

Đối với học sinh gặp nhiều khó khăn khi học toán và những học sinh có nhịp độ nhận thức khá – giỏi, việc phân hóa sản phẩm dạy học cho các em cũng cần được giáo viên cân nhắc kĩ. Chúng tôi xin đưa ra một số đề xuất sau:

* Phân hóa sản phẩm dạy học cho học sinh gặp nhiều khó khăn khi học toán

Giáo viên thường đặt quá ít niềm tin và mong đợi vào những học sinh yếu – kém. Các sản phẩm dạy học tạo điều kiện để cải thiện cách nhìn của giáo viên về những học sinh này và giúp các em tự tin hơn trong vai trò người học [3]. Dưới đây là một số lưu ý đối với giáo viên để đảm bảo những học sinh yếu – kém có thể hoàn thành tốt các sản phẩm dạy học.

1. Giáo viên cần chắc chắn các sản phẩm dạy học dành cho mọi học sinh đều đòi hỏi các em phải vận dụng và mở rộng các kiến thức, kĩ năng cơ bản của bài học. (Tích hợp các kỹ năng và những mục tiêu khác từ kế hoạch giáo dục cá

nhân vào các dạng sản phẩm dạy học phong phú).

2. Sử dụng các dạng sản phẩm dạy học cho phép học sinh thể hiện mình theo những cách khác nhau bên cạnh dạng viết.

3. Đưa ra các sản phẩm dạy học với độ mịn cao hơn nhằm cho phép học sinh hoàn thành một phần của sản phẩm trước khi giới thiệu các phần khác.

4. Chuẩn bị, hoặc giúp HS chuẩn bị, lập thời gian biểu để hoàn thành công việc sao cho nó diễn ra có tổ chức và theo cách mà HS thấy thoải mái nhất.

5. Sử dụng các thảo luận nhỏ về những kĩ năng liên quan đến sản phẩm dạy học. Học sinh sẽ thu được những điều có ích từ các cuộc thảo luận này, trong đó có cả những học sinh yếu – kém.

6. Cung cấp các mẫu để hướng dẫn học sinh thực hiện từng bước công việc của mình. Đưa ra hoặc hướng dẫn học sinh tìm kiếm các nguồn học liệu phục vụ cho quá trình hoàn thành sản phẩm.

7. Từ đó trở đi thường xuyên trao đổi với HS về sản phẩm dạy học một cách toàn diện, yêu cầu các em cho biết lý do vì sao điều đó là quan trọng, các em học được gì, từng phần của sản phẩm liên kết với nhau như thế nào và có liên quan gì đến những điều đang xảy ra trong lớp học cũng như trong thực tế cuộc sống.

8. Trường hợp học sinh cảm thấy nản chí, thờ ơ với công việc cần phải có biện pháp giúp đỡ, động viên, khuyến khích kịp thời thông qua những tư vấn và hướng dẫn cần thiết.

9. Làm việc với HS để xác định mục tiêu các phần chủ đề theo nhu cầu của cá nhân HS, tập trung vào mục tiêu có ý nghĩa của cả bản thân GV và của HS.

10. Đưa ra và giúp học sinh phân tích các mô hình sản phẩm có hiệu quả từ những năm học trước để các em phát triển nhận thức về các thành phần quan trọng của sản phẩm, kỹ năng, ngôn ngữ để tư duy về các yếu tố và có những hình dung cụ thể về công việc.

* Phân hóa sản phẩm dạy học cho học sinh khá – giỏi

Thông thường n hững sản phẩm dạy học ít khó khăn đối với đối tượng học sinh này thường không đem lại những thử thách thực sự cho các em. Dưới đây là một số lưu ý khi thiết kế bài tập sản phẩm cho học sinh học sinh nâng cao.

1. Đảm bảo các sản phẩm dạy học được cấu trúc sao cho người học luôn được thúc đẩy về tính độc lập, trừu tượng, giải pháp đa dạng, nắm chắc và hiểu sâu vấn đề.

2. Nâng cao cấp độ nghiên cứu càng nhiều càng tốt, chẳng hạn như sử dụng tài liệu nâng cao, sử dụng đa dạng tài liệu, sử dụng tài liệu gốc để học sinh tiến hành những nghiên cứu ban đầu.

3. Cân nhắc thêm việc sử dụng những cố vấn nắm rõ trình độ và khả năng của các em để hướng dẫn những học sinh này mở rộng nội dung dạy học cũng như nâng cao hiệu quả học.

4. Xem xét việc cho phép những học sinh nâng cao bắt đầu công việc của mình sớm hơn những học sinh khác nếu sản phẩm dạy học của các em có tính phức tạp cao hơn. Việc tiếp tục làm việc trên các sản phẩm đó có thể trở thành nhiệm vụ tiếp theo khi các em không phải thực hiện các bài tập về nhà như những học sinh khác.

5. Tạo cơ hội cho phép những học sinh nâng cao cùng giáo viên phát triển các tiêu chí của sản phẩm dạy học, xác định vấn đề mà các em cảm thấy cần được giải quyết trong quá trình thực hiện sản phẩm, cách thức mà vấn đề được giải quyết và những thử thách, các tiêu chuẩn của sản phẩm quan trọng. Sử dụng những tiêu chuẩn đó để học sinh lên kế hoạch và đánh giá.

6. Sẽ rất hữu ích nếu những sản phẩm dạy học của học sinh nâng cao được đánh giá bởi một chuyên gia trong lĩnh vực, chủ đề đó. Trong một số trường hợp, việc đánh giá quá trình hình thành và thực hiện sản phẩm rất có ý nghĩa, nhờ đó mà học sinh có thể mở rộng và diễn đạt rõ ràng ý tưởng của mình trước khi hoàn thành sản phẩm. Trong một số trường hợp khác, việc đánh giá tổng kết và kết thúc sản phẩm lại có ý nghĩa đối với những học sinh muốn kiểm tra lại sản phẩm của mình một lần nữa theo các tiêu chuẩn đã đề ra. Đôi khi một số giáo viên còn thiếu kiến

thức và kỹ năng của một chuyên gia ở lĩnh vực, khía cạnh nhất định của chủ đề. Việc giúp các học sinh nâng cao tiếp cận và đạt được những kỹ năng, kiến thức đó là rất quan trọng nhằm đảm bảo các em có thể phát triển tối đa khả năng của mình một cách tự nhiên nhất.

KẾT LUẬN

Các cách thức để thiết kế, hỗ trợ và đánh giá các sản phẩm dạy học là vô tận. Giáo viên cần lưu ý cung cấp những hướng dẫn bằng văn bản trong suốt thời gian thực hiện để thông qua đó, học sinh được thử thách thích hợp và đạt được mục tiêu học tập cũng như sự mong đợi của giáo viên [4].

Phân hóa sản phẩm dạy học trong một lớp học mang lại nhiều ưu điểm. Nếu tất cả các sản phẩm đều liên quan đến cùng một kiến thức cơ bản thì học sinh có thể chia sẻ, trao đổi cá nhân, nhóm, toàn lớp với nhau. Điều này có thể xảy ra ngay cả khi học sinh làm việc theo cách phù hợp với trình độ nhận thức của riêng mình. Bằng cách cung cấp các cấu trúc sản phẩm đa dạng với những điểm chung nhất định, giáo viên có thể khuyến khích học sinh thể hiện khả năng cũng như những điểm mạnh của mình. Trong những cách này, học sinh có thể được phát triển thông qua những thử thách thích hợp. Đồng thời, giáo viên vẫn giữ tập trung vào các yếu tố cơ bản của quá trình dạy học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Robert J. Marzano, Nguyễn Hữu Châu (dịch) (2010), *Nghệ thuật và khoa học dạy học*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [2]. Anna Brändström (2005), *Differentiated Tasks in Mathematics Textbooks - An analysis of the levels of difficulty*, Department of Mathematics Luleå University of Technology, Sweden
- [3]. Carol Ann Tomlinson (2004), *How to Differentiate Instruction in Mixed - Ability Classrooms*, Hawkr Brownlow Education, Australia.
- [4]. Lloyd Logan and Judyth Sachs (2005), *Meeting the Challenges of Primary Schooling*, the Taylor & Francis e-Library.

SUMMARY

DIFFERENTIATING PRODUCTS IN A MULTI- LEVEL PRIMARY CLASS**Le Thi Thu Huong****College of Education – TNU*

In teaching and learning process, homework has an important role in helping students practising skills and understanding knowledge, even for primary students. Homework is not only mathematics exercises but also learning products. This article mentions of its role in a multi- level class and puts forward some ideas to improve products in response to a students's readiness level.

Keywords: *Differentiate instruction, homework, readiness level, primary, learning products*

---

*